De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw R.M. Letschert
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Den Haag, 2 november 2026

Betreft: Reflectiebrief naar aanleiding van bestelbrief 9 oktober

Kenmerk: RVC-2026-072

Geachte mevrouw Letschert,

Met veel belangstelling heeft de Raad voor Cultuur kennis genomen van de brief die u op 9 oktober naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De raad is verheugd dat u in deze brief stappen zet naar een optimalisatie van het cultuurbestel. Uw aangekondigde plannen hebben een lange aanloop gehad. Uw ambtsvoorganger Gunay Uslu stelde in 2023 dat de wijze waarop de overheid cultuur ondersteunt aan herziening toe is. Zij vroeg de Raad voor Cultuur daarover om advies, dat hij vervolgens in januari 2024 heeft uitgebracht onder de titel *Toegang tot Cultuur*[1]. Sindsdien heeft uw ambtsvoorganger Gouke Moes een wijziging van de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid ingediend, waardoor de maximale subsidietermijn wordt verlengd tot acht jaar. De raad had deze verlenging ook bepleit in *Toegang tot Cultuur* en in zijn briefadvies van 12 mei 2025[2]. Hij vertrouwt erop dat de wet op tijd gewijzigd kan worden en deze eerste stap naar een nieuw cultuurbestel per 2029 daarmee gezet is.

[1] https://www.raadvoorcultuur.nl/actueel/nieuws/2024/01/26/toegang-tot-cultuur-op-weg-naar-een-nieuw-bestel-in-2029
[2] https://www.raadvoorcultuur.nl/documenten/2025/05/briefadvies-nieuw-cultuurbestel-vanaf-2029/briefadvies-nieuw-cultuurbestel-vanaf-2029

Raad voor Cultuur
Postbus 90520, 2509 LM Den Haag
Prins Willem-Alexanderhof 20, Den Haag
t: +31 (0)6 50634922
secretariaat@cultuur.nl
www.raadvoorcultuur.nl

Uw bestelbrief biedt inzicht in andere stappen die u wilt zetten om het cultuurbestel te verbeteren. U zult de raad dit najaar nog om advies vragen als input voor uw uitgangspuntenbrief voor de nieuwe subsidieperiode. We voelen echter de noodzaak om in de aanloop naar het wetgevingsoverleg cultuurbegroting van de Tweede Kamer op 9 november nu al te reflecteren op uw brief en u te wijzen op enige belangrijke consequenties wanneer u het cultuurbestel wil hervormen op de manier die u nu aankondigt.

U houdt bij uw hervorming drie doelen voor ogen: goede toegang tot cultuur in het hele Koninkrijk; vereenvoudiging bij de toekenning en verantwoording van subsidies en een toekomstbestendig cultuurbestel. De raad onderschrijft deze doelen ook. Ze vormden ook de basis voor *Toegang tot Cultuur*, en ze waren het uitgangspunt voor het zogenaamde prototype van het nieuwe bestel dat hij in dit advies presenteerde. De raad had twee voorwaarden genoemd voor de optimale ontwikkeling van een nieuw cultuurbestel. Ten eerste wordt in *Toegang tot Cultuur* beschreven dat het prototype in de ogen van de raad een uitnodiging was voor het ministerie om de culturele en creatieve sector in de volle breedte te betrekken bij de verdere uitwerking en vervolmaking van dat prototype en een toekomstbestendig cultuurbestel. Een prototype behoeft altijd zulke vervolgslagen, het is nog geen afgerond en beproefd instrument. De raad had als handreiking een dialoogagenda opgesteld met een aantal onderwerpen die onder verantwoordelijkheid van de bewindspersoon de jaren voorafgaand aan 2029 met de sector besproken kon worden. Tot zijn spijt constateert de raad dat het ministerie het brede veld ter voorbereiding van de visiebrief weinig geraadpleegd heeft en de door ons voorgestelde dialoog de afgelopen jaren voor zover ons bekend niet echt heeft plaatsgevonden. Wij hebben zorgen dat er weinig draagvlak is opgebouwd voor de vervolgstappen, en dat er ook weinig onderzoek is gedaan naar mogelijke wijzen om het bestel te vernieuwen.
De tweede door ons genoemde voorwaarde voor een toekomstbestendig cultuurbestel is een extra investering. De raad had gepleit voor een financiële impuls van 200 miljoen euro, die met name bestemd is voor een versterking van de culturele infrastructuur in het hele Koninkrijk, alsmede om recht te doen aan de verscheidenheid aan kunstvormen, organisaties en makers.[3] Helaas is dat extra budget er niet gekomen. Daardoor wordt het in de ogen van de raad moeilijker om daadwerkelijk de ambities te verwezenlijken zoals we die hebben geschetst in *Toegang tot Cultuur* en die horen bij een optimalisatie van het cultuurbestel.

Sinds de publicatie van *Toegang tot Cultuur* zijn er achtereenvolgende en laatstelijk forse bezuinigingen op de rijksoverheid in de coalitieplannen opgenomen en in de meerjarenbegroting ingeboekt. Deze taakstelling heeft ook consequenties voor de uitvoering van subsidietaken bij het ministerie van OCW. De raad bepleit dat dit een factor is die betrokken moet worden bij de herziening van het cultuurbestel en een nieuw feit is dat in de advisering in *Toegang tot Cultuur* niet meegenomen kon worden. In het licht van deze ontwikkeling was de raad tot andere aanbevelingen gekomen.

[3] Vorig jaar had de raad in zijn advies *Ieder zijn aandeel* aangetoond dat de culturele paragraaf van de rijksbegroting niet was meegegroeid met de rest van de overheidsuitgaven. Dus ook vanuit dat perspectief was een extra investering in de uitgaven voor de culturele en creatieve sector gerechtvaardigd.

In uw brief kondigt u aan op een aantal vlakken voorbereidingen te treffen voor de bestelherziening vanaf 2029. In het kort komen die neer op:
1. een versterking van de samenwerking met de andere overheidslagen, mede met het oog op investeringen in regionale infrastructuren;
2. implementatie van de genoemde wetswijziging en vereenvoudiging van de aanvraag- en verantwoordingsprocedures;
3. een herschikking van het fondsenlandschap en een nieuwe verdeling van de categorieën instellingen die direct onder verantwoordelijkheid van het Rijk vallen, dan wel door een van de rijkscultuurfondsen worden gesubsidieerd.

De raad ondersteunt de ambitie om beter af te stemmen met gemeenten en provincies over het cultuurbeleid, en om die reden ook het *Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur* te herzien. Zoals hierboven al gezegd, juicht de raad de wetswijziging en de vereenvoudiging toe. Wat betreft de inrichting van het rijksgesubsidieerde bestel en de herziening van het fondsenlandschap ziet de raad enige risico's. Het is volgens de raad niet wenselijk om een bestelwijziging door te voeren wanneer deze risico's niet zijn afgedekt.

Allereerst is de korte, nog resterende tijdspanne een groot risico. Een invoering van een subsidieperiode van acht jaar, een overheveling van veel categorieën instellingen naar de fondsen en een herschikking van de zes cultuurfondsen vraagt om een doordacht plan, oplossingen voor uitvoeringsvraagstukken en goede afstemming met de stakeholders De raad maakt zich zorgen over de beschikbaarheid van de tijd die hiervoor nodig is en die ten koste kan gaan van de noodzakelijke zorgvuldigheid. In juni 2027 publiceert u immers al de hoofdlijnen van uw cultuurbeleid en stuurt u de conceptsubsidieregeling voor de nieuwe periode al naar de Tweede Kamer. Vervolgens gaan nog voor het einde van het jaar de subsidieloketten open. Omdat nu pas zo laat duidelijk is hoe het bestel zal worden ingericht, is er weinig gelegenheid voor fondsen en de raad om hun procedures hierop in te richten en hebben instellingen zodoende maar weinig voorbereidingstijd om hun subsidieaanvraag voor te bereiden.

Naast de herziening van het fondsenlandschap wordt een nieuwe verdeling tussen Rijksgesubsidieerde en fondsgesubsidieerde instellingen de belangrijkste voorgestelde ingreep in het bestel vanaf 2029. Welke (categorieën) instellingen vallen in de toekomst nog onder de directe verantwoordelijkheid van de minister? In uw brief schrijft u dat u deze groepen instellingen wil beperken tot slechts enkele categorieën. U noemt de bovensectorale ondersteunende instellingen vanwege de landelijke functies die zij uitvoeren voor de sector, en de symfonie-orkesten en operagezelschappen vanwege het omvangrijke subsidiebudget. U schrijft dat u met de fondsen en de Raad voor Cultuur wil uitwerken op welke manier en onder welke voorwaarden andere categorieën instellingen in de huidige BIS die specifieke functies in het cultuurbestel bekleden worden overgedragen naar de rijkscultuurfondsen.

De raad plaatst op voorhand vier kanttekeningen bij deze grootschalige overheveling.
Ten eerste maken we ons zorgen over het waarborgen van de functies die de huidige BIS-instellingen vervullen. U schrijft dat die overheveling niet betekent dat de functies uit de huidige basisinfrastructuur zouden verdwijnen, maar dat alleen het subsidieloket verandert. Die beweging veronderstelt echter een

majeure wijziging van de opdracht die de fondsen krijgen. De huidige opdracht van de rijkscultuurfondsen is het stimuleren, vernieuwen en verbreden van de kunst- en cultuursector. De subsidieregelingen van de fondsen zijn daarop gericht. Fondsen financieren op dit moment juist niet de noodzakelijke functies voor de instandhouding, ondersteuning en ontwikkeling van de sector omdat zulke functies voor de langere termijn gewaarborgd moeten zijn. De BIS-instellingen die deze functies vervullen kunnen daarom ook niet op basis van bestaande regelingen bij de fondsen worden gesubsidieerd - die zijn immers vooral gericht op de artistiek-inhoudelijke prestaties. Bij de voorgestelde overheveling moet de uitoefening van de functies die de huidige BIS-instellingen vervullen, dan ook gewaarborgd worden in het nieuwe bestel. Het is noodzakelijk dat ze vanuit een overkoepelende visie worden vastgesteld. Deze transitie dient zorgvuldig en in samenhang met het veld worden uitgevoerd.

Ten tweede wijst de raad op de beschikbare budgetten bij de fondsen bij de voorgestelde overheveling. Een verschuiving van de huidige BIS-instellingen naar de fondsen zorgt voor een taakverzwaring aldaar. De raad is van oordeel dat een verschuiving van instellingen naar de fondsen slechts mogelijk is wanneer niet alleen de subsidiebudgetten van de huidige BIS-instellingen worden overgeheveld, maar dat er ook voldoende extra financiën beschikbaar worden gesteld aan de fondsen om hun toegenomen taken goed te kunnen uitvoeren. De raad is van oordeel dat de financiering van de toegenomen taken binnen de huidige budgetten nooit ten koste kan gaan van de middelen voor makers en instellingen binnen de fondsen. Zonder extra financiering is dat wel een reëel risico.

Ten derde moet bij een ingrijpende stelselwijziging de governance goed in het oog gehouden worden. Op dit moment is er een goed evenwicht tussen de twee pijlers van de Basisinfrastructuur, te weten het rijksgesubsidieerde deel en de zes fondsen, met goed doordachte en beproefde principes omtrent macht en tegenmacht. De minister kent BIS-subsidies toe op basis van advies van de raad. De onafhankelijkheid van de raad wordt gewaarborgd door een benoemingsadviescommissie op afstand die de raadsleden voordraagt aan de minister op basis van een zorgvuldige procedure. Daarnaast toetst deze commissie de voordracht door de raad van de voorzitters van zijn beoordelingscommissies en adviseert de minister daarover. Haar subsidiebesluiten worden vervolgens door de Tweede Kamer gecontroleerd. Alle informatie wordt transparant gedeeld op de site van de raad. Op de conceptadviezen van zijn beoordelingscommissies past de raad een integrale afweging toe, zowel per categorie als voor het geheel, waarbij hij in het oog houdt dat een vitale cultuursector is gegarandeerd. Dat kan er toe leiden dat de raad gemotiveerd afwijkt van een commissieadvies.
Bij de fondsen zijn die *checks and balances* anders georganiseerd. De raden van toezicht van de fondsen worden door de minister benoemd; de minister benoemt op voordracht van de eigen rvt van het fonds ook een directeur-bestuurder, die vervolgens zelf de leden van de beoordelingscommissies benoemt. De directeur-bestuurder neemt zelf de subsidie-besluiten. Een verregaande overheveling van BIS-instellingen naar de fondsen en de mogelijkheid dat fondsen subsidies voor acht jaar verstrekken vereisen daarom een nieuwe blik op de wijze waarop de governance van de fondsen is ingericht. Ook dat kost veel tijd.

Ten vierde vraagt de raad aandacht voor de gevolgen van een mogelijke gefaseerde aanpak, zoals u die in uw brief voorstelt. U schrijft dat niet alle wijzigingen op 1 januari 2029 afgerond hoeven te zijn. De raad wil u erop wijzen dat een gedeeltelijke uitvoering van de herziening met grote risico's gepaard gaat. De subsidieregelingen zijn namelijk voor de hele subsidieperiode wettelijk vastgesteld. De mededingingsnorm verplicht dat voorafgaand aan de nieuwe periode de verdeelregels, subsidieplafonds en looptijd van de subsidie bekend gemaakt moeten zijn. Deze kunnen na de start van een verdeelprocedure niet gewijzigd worden. En als de nieuwe subsidieperiode is begonnen, worden voor de hele periode monitoringscommissies aangesteld. Wanneer dus *tijdens* de subsidieperiode categorieën vanuit de BIS naar een fonds worden overgeheveld, dan wordt de subsidiesystematiek ernstig verstoord met alle juridische risico's van dien.

De raad benadrukt dat hij verheugd is dat u het initiatief nam tot verbetering van het huidige bestel. Hij hoopt dat hij u met deze brief heeft gewezen op een aantal belangrijke risico's wanneer de door u voorgestelde bestelwijziging te snel wordt doorgevoerd. De raad is bereid om u op korte termijn scenario's aan te leveren die het mogelijk maken om binnen de beperkte tijd op een verantwoorde wijze de meest noodzakelijke wijzigingen in het bestel door te voeren, opdat weer een stap gezet kan worden naar verdere optimalisatie.

Met vriendelijke groet,

Kristel Baele	Rien Fraanje
Voorzitter	Secretaris-directeur